

Қ. С. Ерғалиев

Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті,
Павлодар, Қазақстан Республикасы
 <https://orcid.org/0000-0003-0479-6088>
e-mail: ergaliev1976@mail.ru

Н. С. Сеитова

Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті,
Павлодар, Қазақстан Республикасы
 <https://orcid.org/0009-0002-3111-8952>
e-mail: seitova-nurgul@mail.ru

ИНТЕРНЕТ-МЕМ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа. Мақалада соңғы кезде әлеуметтік желіде кеңінен тараған интернет-коммуникация құралдарының бірі – интернет-мем талданады. Интернет-мем дегеніміз – желі пайдаланушыларының шығармашылық туындысы болып табылатын, онлайн қауымдастыққа белгілі бір астарлы мағынаны ұсынатын, тілдік (вербалды) және визуалды (графикалық) сынды қоспағандай құрылымнан тұратын бірегей коммуникативтік бірлік. Жұмыста оның пайда болу, даму жолы сипатталып, ғылыми еңбектерде қалыптасқан ой-тұжырымдар сараланады. Интернет-мемдердің медиатабиғатын қарастыратын және оларды желілік хабарламалардың басқа түрлерінен ажырататын ерекшеліктері зерделеніп, жылдам таралу мен танымал болу үрдісіне әсер ететін факторлары айқындалады. Ол оның сапасына, бәсекеге қабілеттілігіне байланысты болатыны көрсетіледі. Алайда мұндай интернет-мемді жасау үшін автор тарапынан көп күш жұмсалатыны анық: интернет-мем креативті, қызықты, ал оның идеясы тың әрі көкейкесті болу қажет. Осыған орай кей мемдер желіде ұзақ уақыт «өмір сүреді», екіншілері келесі күні ұмытылады, ал үшіншілері тіпті елеусіз қалса, төртіншілері қандай да бір пайдаланушының кездейсоқ назарының арқасында кенеттен «қайта жанданады» деп тұжырымдалады.

Түйінді сөздер: интернет кеңістігі, интернет-мем, креолды мәтін, интернет-коммуникация, интермәтінділік.

Мудделер қақтығысы

Авторлар мудделер қақтығысы жоғын мәлімдейді

Мақаланың тарихы:

Алынған күні: 07.11.2023

Жариялануға қабылданған күні: 11.02.2024

Кіріспе

Интернет-мем – кешенді әрі жүйелі түрде сипаттауды, жан-жақты әрі құрылымдық тұрғыда түсіндіруді талап ететін интернет-коммуникация құралдарының бірі. Өйткені аталған бірегей интернет-феномен соңғы кезде қазіргі коммуникативтік медиакеңістікті түбегейлі жаулап алуда. Интернет-мемнің табиғаты заманауи қарым-қатынас әдісінің қажеттілігімен анықталады: оның

мәдени-тілдік құбылыс ретінде қызмет ету механизмдері дәстүрлі поликодтық мәтіндерден ерекшеленеді.

«Мем» лексемасы (ағылш. «meme», «mimeme» сөзінің қысқарған түрі) гректің «mimesis» («ұқсас», «секілді», «сияқты» дегенді білдіреді) сөзінен шыққан. Д. Зиядин мем терминін 1904 жылы зоология саласында алғаш қолданғандардың бірі Р. Земон болды деп көрсетеді (Зиядин, 2020). Аталған бірлік 1967 жылы шыққан ағылшын биологі Р. Докинстің «Өзімшіл ген» (Докинз, 2013) атты ғылыми еңбегінде де ұшырасады. Ғалым «мәдени ақпарат бірлігі» осы ұғыммен белгіленетінін, биологиялық ақпарат секілді мәдени ақпарат та мемдерден тұратынын айтады. Ол бұл мәдени бірлік көшіру немесе еліктеу арқылы бір адамнан екіншісіне тарайтынын, Ч. Дарвин ілімі мәдени эволюцияның механизмдерін ашуға мүмкіндік беретін әмбебап әдіске айналғанын пайымдайды. Зерттеуші «мемді» мәдени трансмиссияға жауап беретін «мәдени репликатор» ретінде таниды және мем мысалдарына белгілі бір ұлттың мәдени ерекшеліктерін, музыканы, менталды ойлау тәсілдерін, қанатты сөздерді, ұлттық киім үлгілерін, сәулет нысандарын, әндерді, фольклор элементтерін, діни өзгешеліктерді, яғни мәдениетте синтезделетін, ұрпақтан-ұрпаққа берілетін әрі өзінің кейпіне «ұқсас» болатындарды жатқызады (McGrath, 2005, 122 б.).

Интернет-мем – интернетте еркін қозғалысқа түсетін ақпарат бірлігі. Ол – «ақпаратты жеткізудің визуалдылығын арттыратын үдеріс, әлеуметтік желі қолданушыларының еш дайындықсыз жазба тілін бейнелеуге қабілетті, жазбаша ментальдылықтың жаһандық дамуының когнитивтік құрамдас бөлігі» (Курманбекова, 2023, 43 б.). Қарым-қатынас теориясы тұрғысынан бұл құбылыс байланыс құралы ретінде де тұжырымдалады (Мигранова, 2015). Кейбір зерттеушілер интернет-мемді «сөйлеу жанры» (Горошко, 2007; Щурина, 2015), Н.Г. Марченко «желілік қоғамдастықтың мәдени кодтарының қоймасы» деп санайды (Марченко, 2013). Ал С.В. Канашина интернет-мем «интернет-коммуникациядағы полимодальды дискурстың ерекше түрі» деп түсінеді (Канашина, 2018). Ғалым «Интернет-мем дегеніміз не?» зерттеуінде интернет-мем жайлы тілдегі көзқарастарды түйіндей келе, оған «жалпы жұртшылықтың интернет-мем жөнінде қалыптасқан стереотиптік түсінігі – мәтін мен суретті шаршы жақтауға біріктірген интернет-коммуникация бірліктерінің бірі» деп «әмбебап», «жалпы» анықтама береді (Канашина, 2017). Алайда бұл анықтама оның толық бейнесін ашпайды. Дей тұрғанмен, ол интернет-мемді мәтін деп түсінуге негіз болғаны анық.

Мақаланың *мақсаты* – қазіргі мәдени интернет кеңістігіндегі интернет-мем құбылысын креолды медиамәтін ретінде сипаттап талдау. Аталған мақсатқа қол жеткізу үшін төмендегідей *міндеттерді* шешу көзделді:

- медиакеңістікте жүзеге асырылатын интернет-феномен ерекшеліктерін мәтін ретінде анықтау;
- меметикалық интернет-мәтіндердің қалыптасу кезеңдерін сипаттау;
- интернет-мемдердің танымал болу алғышарттарын ашып, олардың таралу үдерісіне әсер ететін факторларды айқындау;
- келтірілген интернет-мемдердің вербалды және графикалық компоненттеріне тілдік талдау жасау.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы интернет-мемнің креолды мәтін ретіндегі бірегейлігін анықтаудан көрінеді: зерттеу барысында шығарылған түйіндер

жалпы дискурс пен мәтін теориясына, креолды мәтінді, қазіргі медиакоммуникация теориясын зерделеуде өзіндік үлес қосады.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы бейвербалды және вербалды элементтерді бойына жинақтаған креолды медиамәтін ретіндегі интернет-мем дәстүрлі дереккөздер секілді ауызекі тілді байытудың (жаңа лексемалардың пайда болуы, бұрынғылардың жаңа қырдан қарастырылуы, сондай-ақ тұтынушыға қажетті коммуникативтік-әсер етуші кейбір стилистикалық амалдардың пайдаланылуы негізінде) бір жолы болып табылады. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін қолдану жүргізілген талдаудың маңыздылығын айғақтайды.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу материалы ретінде интернет-коммуникация бағытында жарық көрген ғылыми еңбектер, қазіргі интернет кеңістігіндегі интернет-мемдер алынды. Интернет-мем медиа-коммуникация құбылысы тұрғысынан қарастырылды.

Жұмыста алға қойылған мақсат-міндеттерге орай сипаттау, салыстыру, салғастырмалы талдау әдістері пайдаланылды.

Нәтижелер және талқылау

Бүгінгі күнге дейін интернет-мем құбылысын түсінуге әрі сипаттауға біртұтас кешенді тәсіл табылған жоқ. Алайда «мәдени ген» секілді интернет-мемнің бастапқы түпнұсқаға барынша жақындығы оның вирустылығы мен қайталануынан көрінеді. Интернет-мемдегі мәтіндік ақпарат өзге ұқсас интернет-мемдерді құру арқылы қабылдауға, көбейтуге және кейін таратуға ықшамдалған, шағын әрі қарапайым, оның визуалды бейнесі тартымды әрі реципиент жылдам түсінетіндей болып келеді. Бұл онда кодталған мән мен ақпаратты тез әрі дәл «тануға» мүмкіндік береді. С.А. Шомова интернет-мемнің «сана-сезімге байланысты штрихкод» терминін қолданады. Ғалымның түсінігінше, ол – «мемнің белгілі бір функционалдық қасиеттеріне негізделген метафора. Бұл құбылыс тек мәдени кеңістік құрылымы тұрғысынан ғана емес, сондай-ақ бейсаналық контексте де қарастырылады» (Шомова, 2018, 12 б.). Меметикалық мазмұндағы хабарлама санадан тыс деңгейде (егер адам өзін мемде ненің күлуге әкелгенін немесе ызасын келтіріп, ашуландырғанын толық түсінбегенше, мемнің білдіретін «месседжісін» бойынан өткізбегенше немесе мемнің мазмұнын қандай да бір жолмен санасынан алып тастамағанша) ықпал етеді.

Өз кезегінде «интернеттің» техникалық платформасы виртуалды коммуникацияның негізін құрайды. Бұл интернетті медиалық конституенттер кеңістігінен, яғни «әртүрлі трансұлттық қауымдастық элементтері қатар өмір сүретін орта, адамдар кездесетін, өзара қатысымға түсетін және түрлі нәрселер жасайтын орын» – киберкеңістіктен тұратын коммуникация ретінде сипаттайды (Runkehl, 1998, 27 p.). Дүниежүзілік интернет желісі медиакеңістік ретінде өзінің техникалық және коммуникациялық негізінен басқа әлеуметтік компонентке де ие; интернет тек виртуалды ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік кеңістік те болып табылады, оның белгіленуіне әлеуметтік желілер мен түрлі хабар алмасу платформаларын құру түрткі болды. Демек, осы зерттеудің нысаны – киберкеңістікте жүзеге асырылатын интернет-мем – белгілі бір символдық сипаттамаға ие креолды медиамәтіннің ерекше түрі. Т.Е. Савицкая интернет-мемді жаңа, тарихи тұрғыда бұрын-соңды болмаған

элеуметтік-мәдени құбылысты тіркейтін, желіде өмір сүретін репродуктивті мәдени ақпарат ретінде түсінуді ұсынады (Савицкая, 2013).

С.А. Шомова интернет-мемдердің медиатабиғатын сипаттайтын және оларды желілік хабарламалардың басқа түрлерінен айқын ажырататын келесі ерекшеліктерін айқындайды:

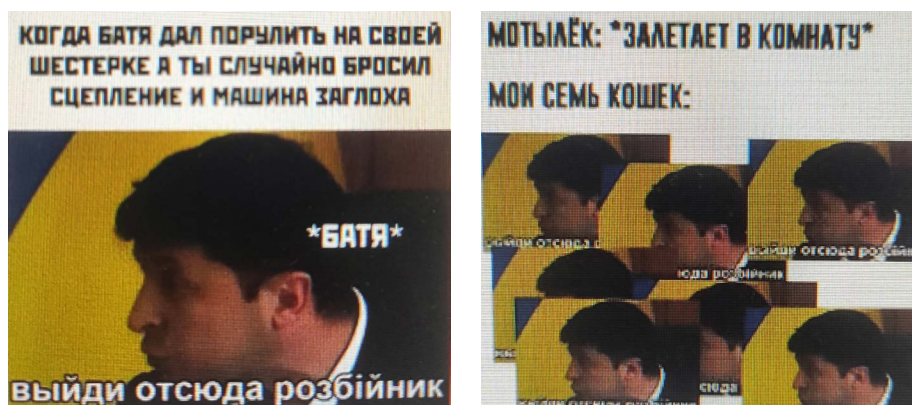
- интернет-мемнің екі бөліктен тұратын құрылымы;
- интернет-мемнің медиакеңістіктегі репликацияға қабілеттілігі;
- интернет-мемнің ирониялық сипаты;
- интернет-мемдердің бір-бірімен және жалпы медиаортамен күрделі, шығармашылық, таңғажайып қиылыстармен байланыстылығы;
- интернет-мемнің интерактивтілігі;
- интернет-мемнің ұжымдық бейсаналықпен тығыз байланысы: «мем – бұл көптеген адамдардың санасында қорғаныс тосқауылын бір уақытта бұзудың тиімді әдісі»;
- интернет-мемнің қос табиғаты (Шомова, 2018, 19-27 бб.).

М. Кронгауздың пікірінше, интернет-мем дәл беруге емес, бұрмалауға немесе жаңа контекстерге ұмтылады. Негізінен, мем тосыннан пайда болады: ол күлкілі жағдайларда және түрлі иконикалық компоненттермен қолданылады (Кронгауз, 2012).

Интернет-мемдегі визуалды компонент вербалды элементтің мағынасын барынша ашуға немесе оның коннотациясын толығымен өзгертуге – басқа мағына беруге қызмет етеді. Мұндай түрдегі креолды мәтіндер адамның жадында «сақталады» және болашақта қолда бар мәтіндерге негізделген басқа ұқсас мәтіндерді «декодтайды», оларды дұрыс қабылдауға көмектеседі (Голованова, 2015).

Бүгінгі күні жаңа интернет-мемді жасау ескісін ұмытқан сияқты оңай: сұраныс бойынша пайдаланушыны қызықтыратын мем интернет кеңістігіне орналастырылады және оның шаблону бойынша түпнұсқадан қатты ерекшеленбейтін басқасы жасалады. Бұл «көшірілген» мем-идеялардың көп мөлшерін ғана емес, сонымен қатар интернет-мемдердің қарапайымдылығы мен өзара ұқсас болып келетіндігін көрсетеді. Алайда шынымен жоғары сапалы, бәсекеге қабілетті интернет-мем жасау өте қиын, ол үшін автор көп күш жұмсайтыны анық: интернет-мем креативті, қызықты, ал оның идеясы тың әрі көкейкесті болуы тиіс. Осы айтылғандарды негізге ала отырып, мынадай түйін шығаруға болады: кей мемдер желіде ұзақ уақыт «өмір сүреді», екіншілері келесі күні ұмытылады, үшіншілері тіпті елеусіз қалады, ал төртіншілері қандай да бір пайдаланушының кездейсоқ назарының арқасында кенеттен «қайта жанданады». Негізінен, мемнің пайда болып, таралуына төмендегідей факторлар әсер етеді.

Біріншіден, интернет-мем болып жатқан оқиғаларды ирониялық түрде бейнелейді. Мысалы, Украина президенті В. Зеленскийдің отырыс кезінде кінәлі хатшыға бағытталған «Осы жерден кет, қарақшы» деген сөзі жаңа мемдер жасауға негіз болғаны белгілі (Сурет 1).

Сурет 1 – «Осы жерден кет, қарақшы» интернет-мемі

Интернет-мемнің вербалды бөлігінде комикс мәтіндеріне тән элементтерді жиі кездестіруге болады: бірінші суретте *әке*, екінші суретте – *бөлмеге ұшып кірді* сөздері «жұлдызшаларға» алынған. Бұндай элементтер одан әрі жалғасын табатын нысанды білдіреді немесе сәйкесінше оның әрекетін сипаттайды.

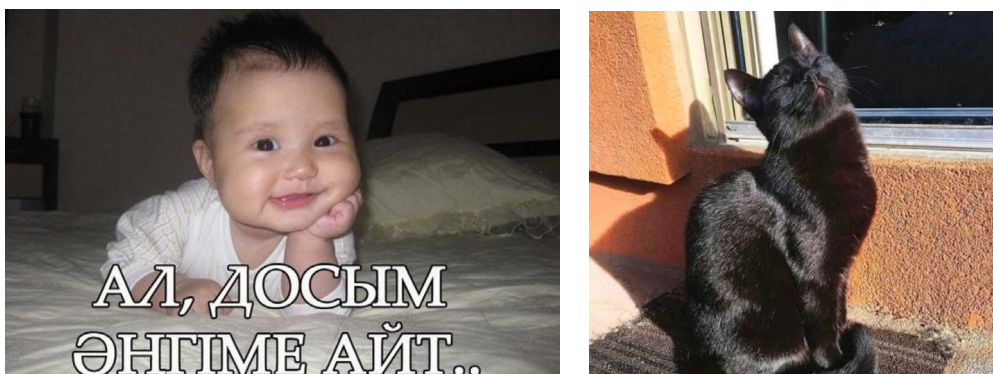
Екіншіден, жоғары сапалы интернет-мемнен пайдаланушылар өздерін, кейбір шынайы жағдайларын немесе өмірдегі қызықты сәттерін көреді (Сурет 2).

Сурет 2 – «<Бұл> мен таңертең жаңа мемдерге қарап отырмын» интернет-мемі

Американдық «Губка Боб – квадратшалбар» мультипликациялық сериялының кейіпкерлері ертеден-ақ интернет-мем нысаны болғаны аян. Бұл мысалдан (Сурет 2) әр белсенді пайдаланушыға таныс таңертеңгілік рәсімге айналған жағдайды байқауға болады: «Me every morning looking at the new memes» / «Мен таңертең жаңа мемдерге қарап отырмын».

Үшіншіден, меметикалық медиамәтіндердің басты кейіпкерлері көбінесе сыртқы қасиеттерімен назар аудартатын объектілер/субъектілер болып табылады. Мысалы, мысықтар, күшіктер, қозылар, лақтар, тіпті сүйкімді бүлдіршіндер т.т. – барлығы пайдаланушыны «сүйсінуге» және «жымиюға» әкеледі, интернет-мемде өзінің жақсы көретін жануарын немесе адамын тануға, жай ғана оған таңдана қарауға итермелейді (Сурет 3).

Сурет 3 – Бүлдіршіндер мен мысықтар интернет-мемі

Төртіншіден, интернет-мемдер тек көкейкесті оқиғаларды ғана емес, сондай-ақ танымал медиатұлғалардың, шоу-бизнес, өнер, кинематография, спорт өкілдері мен саяси және қоғам қайраткерлерінің т.б. мінез-құлық ерекшеліктерін, олардың кәсіби қызметі мен жеке өмірлеріндегі фактілерді ирониялайды немесе олардың «аузына сөз салу», яғни «тіл бітіру» арқылы белгілі бір нәрселерді, ішкі жан дүниені жеткізуге болады (Сурет 4).

Сурет 4 – «Балабақшаға барғым келеді» интернет-мемі

«Балабақшаға барғым келеді» интернет-мемінде (Сурет 4) режиссер Мартин Скорсезенің «Қарғыс атқандар аралы» (ағылш. Shutter Island) атты американдық детективтік триллеріндегі актер Леонардо Вильгельм Ди Каприо мен Марк Руффалоның суреті біріліп, оларды өзара қарым-қатынасқа түсірген. Бұдан тәрбиенің алтын бесігі – балабақша кезеңі өмірдің еш уайым-қайғысы жоқ жарқын да бақытты уақыт болып табылатыны жеткізілген.

М. Кронгауз интернет-мемдердің коммуникативтік бірлік ретіндегі өмірінің мынадай басты кезеңдерін ұсынады (Кронгауз, 2012):

- мемнің құрылуы және бастапқы реакция;
- мемнің таралуы;
- мемнің пайдаланылуы;

- мемнің жойылуы немесе мәртебесінің өзгеруі.

Бастапқыда мемдердің көпшілігі абсурдтық, оғаш және ерекше жағдайлардан, фразалардан, әндерден, клиптерден, фильм көріністерінен және т.б. туындайды. Көбінесе бұл форумдарда, әлеуметтік парақшаларда немесе сайттарда жүзеге асырылады. Егер мем өзге де пайдаланушылардың қызығушылығын тудырса, ол жылдам танымал болып, «үздіктердің» (топ) қатарына енеді. Кейін екінші – әзілді интернет кеңістігінде тарату кезеңі басталады. М. Кронгауз бұны «шығармашылық аймақ» деп атайды. Өйткені мем түрленіп, коммуникативтік кеңістікті көбірек «жаулап алуға» тырысады, интернет-мем өзгеріп, жаңа контекстер мен жағдайларға бейімделеді. Келесі кезең тұрақты болумен ерекшеленеді: интернет-мем желі арқылы көшіп жүріп, қатысымда жиі қолданылады және өмір сүру үшін «күреседі». Алайда бірде-бір интернет-мем жойылып кетуден «сақтандырылмайды», сұраныс әрдайым жаңа ережелерді талап етеді. Пайдаланушылар қызығушылығын оңай жоғалтып алуы мүмкін, сондықтан белгілі бір уақыт өткеннен кейін мемдер интернет-аудиторияға түсініксіз болып қалуы да ықтимал, себебі олар үнемі жаңарып, өзгеріп, түрленіп отырады. Өмірінің соңғы кезеңінде интернет-мем не жойылады, не өзінің мәртебесін басқа тілдік бірлікке ауыстырады: сөйлеуде мем тұрғысында емес, коммуникативтік-сөйлеу элементі ретінде қолданылады.

Е.Н. Лысенко еңбектерінде «көп жағдайда мемдер сөйлеуді қандай да бір сөздермен толтырудың, оны қабылдауға ыңғайлы етудің тәсілі болып табылатынын, мемде қатысымның жалпы тілдік тұжырымдамасымен көптеген ұқсастықтары барын» айтады (Лысенко, 2017, 411-б.). Тіл білімінде интернет-мемдерді, ең алдымен, интернет пайдаланушыларының эмоциялары мен әсерлерін білдіретін және поликодтық форматта ұсынылатын коммуникативтік бірлік ретінде қарастырған жөн. Осыған орай интернет-мемдердің мазмұны «адамның және тұтастай алғанда ұлттың моральдық әрі этикалық артықшылықтары мен құндылықтарын, саяси көзқарастары мен дүниетанымдары туралы мәліметтерді беріп қана қоймай, адамзаттың әр өкіліне ғана емес, сонымен қатар бүкіл әлеуметтік топтарға психолингвистикалық әсер ету құралы ретінде әрекет етеді» (Левченко, 2018, 213-б.).

Қысқасы, интернет-мемді креолды медиамәтін ретінде тілдік тұрғыдан түсіндіру осы бағыттағы мәтіндердің прагматикалық қызметіне негізделіп жүргізілетінін атап өткен орынды. Зерттеу барысында интернет-мемнің құрылымына, оның басты идеясына және байланыс желісінде танымал болу себептеріне талдау жасалды. Зерттеуде интернет-мемнің тілдік тұрғыда жүзеге асырылуын саралау мәтін лингвистикасы үшін маңызды әрі толыққанды зерттелмеген проблема болып табылады. Бұл оны пәнаралық тәсіл аясында жан-жақты зерттеуге жол ашады.

Қорытынды

Интернет-мемдерді тілдік тұрғыдан зерттеу, олардың семантикасы мен қызметін сипаттау өте күрделі әрі ауқымды мәселе болып табылады. Себебі талдаудың бастапқы кезінде зерттеушіге эмпирикалық материалды таңдау мәселесі тұрады: интернет-мемдер саны жағынан өте көп және күн сайын жаңалары, қызықтылары пайда болып отырады.

Интернет-мем құбылысы көпқырлы және оны түрлі аспектіде зерделеуге болады: интернет-мем медиамәтін немесе интернет кеңістігінде таралатын ақпарат

түрі, бірегей коммуникативтік бірлік әрі желідегі заманауи қатысым құралы болып табылады; кейде интернет-мем – сөйлеу жанры, ал тілдік тұрғыдан ол полимодальды интернет-мәтіннің жаңа түрі ретінде танылады.

Интернет-мем вербалды білдірілген идея және иконикалық компонент сынды қосдеңгейлі құрылымға ие. Вирустық және ирониялықтан басқа мемдердің бірқатарына интермәтіндік, креативтілік пен интерактивтіліктің түрлі дәрежелері тән. Интернет-мем – «сана-сезім коды».

Сонымен, пайдаланушылар арасында интернет-мемнің белсенді айналымға түсуі көп жағдайда оның танымал болуына ықпал етеді және өмір сүру ұзақтығын арттырады. Интернет-мемді құру мен алғашқы қабылдаудан бастап интернет кеңістігінде «ұмытылуына» дейін біршама уақыт өтуі мүмкін, түптің түбінде ол жойылады немесе ассимиляцияланып әрі қайта жанданып, жылдар бойы өмір сүруін жалғастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Голованова Е.И., Часовский Н.В. Интернет-мем как элемент визуализации в СМИ // Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. № 5 (360). Вып. 94. Челябинск, 2015. С. 135–141.

Горошко Е.И. Теоретический анализ Интернет-жанров: к описанию проблемной области // Жанры речи. Вып. 5. Жанр и культура. Саратов: Издательский центр «Наука». 2007. С. 370–389.

Докинз Р. Эгоистичный ген / пер. с англ. Н. Фоминой. Москва: АСТ: CORPUS. 2013. 501 с.

Зиядин Д. Ел іші – мем кеніші [Электронды ресурс]. 24.06.2020. URL: <https://baribar.kz/132971/el-ishi-mem-kenishi/>

Канашина С.В. Что такое интернет-мем? // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Гуманитарные науки. № 28 (277). Белгород, 2017. С. 84–90.

Канашина С.В. Интернет-мем как современный медиадискурс // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. № 8 (131). Волгоград, 2018. С. 125–129.

Кронгауз М. Мемы в интернете: опыт деконструкции // Наука и жизнь, 2012. № 11 [Электронный ресурс]. URL: <https://www.nkj.ru/archive/articles/21327/> (дата посещения: 09.11.2023)

Курманбекова З.Р., Саркенова Қ.Қ., Маликов Қ.Т. «Интернет-мем» және олардың түрлері // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. № 1 (142). Астана. 2023. Б. 42–51.

Левченко М.Н., Изгаршева А.В. Креолизованный текст в системе «Интернет» // Вестник Московского государственного областного университета [Электронный журнал]. 2018. № 4. URL: <https://vestnik-mgou.ru>. DOI: 10.18384/2224-0209-2018-4-919 (дата посещения: 07.11.2023).

Лысенко Е.Н. Интернет-мемы в коммуникации молодежи // Вестник Санкт-Петербургского университета. Социология. Т. 10. Вып. 4. Санкт-Петербург. 2017. С. 410–424.

Марченко Н.Г. Интернет-мем как хранилище культурных кодов сетевого сообщества // Казанская наука. 2013. №1. С. 113–115.

Мигранова Л.Ш., Кромина Е.И. Интернет-мем как особое средство коммуникации // Вопросы современной филологии и проблемы методики обучения языкам: материалы третьей международной научно-практической конференции. Брянск: Брянская государственная инженерно-технологическая академия. 2015. С. 239–243.

Савицкая Т.Е. Интернет-мемы как феномен массовой культуры [Электронный ресурс]. URL: http://infoculture.rsl.ru/donArch/home/KVM_archive/articles/2013/03/2013-03_r_kvms3.pdf (дата посещения: 01.11.2023).

Шомова С.А. Мемы как они есть. Москва: Аспект Пресс. 2018. 136 с.

Щурина Ю.В. Речевые жанры комического в современной массовой коммуникации. Чита: ЗабГУ. 2015. 223 с.

McGrath A.E. Dawkins' God: genes, memes and the meaning of life. Oxford: John Wiley & Sons. 2005. 202 p.

Runkehl J., Schlobinski P., Siever T. Sprache und Kommunikation im Internet. Überblick und Analysen. Opladen: Westdeutscher Verlag. 1998. 240 p.

References

Golovanova E.I., Chasovskii N.V. (2015). Internet-mem kak element vizualizacii v SMI [Internet meme as the element of the visualisation in the media] // *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Philology. Art criticism.* № 5 (360). Iss. 94. Chelyabinsk. S. 135–141.

Goroshko E.I. (2007). Teoreticheskij analiz Internet-zhanrov: k opisaniyu problemnoj oblasti [Theoretical analysis of Internet genres: description of the problem area] // *Zhanry rechi. Iss. 5. Genre and culture. Saratov: Nauka Publ.* S. 370–389.

Dawkins R. (2013). *Egoistichnyj gen* / per. s angl. N. Fominoj [Selfish gene / trans. from English N. Fomina]. Moscow: AST: CORPUS. 501 s.

Ziyadin D. (2020). El ishi – meme *kenishi* [The country is a storehouse of memos] [Electronds resource]. URL: <https://baribar.kz/132971/el-ishi-mem-kenishi/>

Kanashina S.V. (2017). CHto takoe internet-mem? [What is an Internet Meme?] // *Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Gumanitarnye nauki.* № 28 (277). Belgorod. S. 84–90.

Kanashina S.V. (2018). Internet-mem kak sovremennyj mediadiskurs [Internet meme as a modern media discourse] // *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta.* № 8 (131). Volgograd. S. 125–129.

Krongauz M. (2012). Memy v internete: opyt dekonstrukcii [Memes on the Internet: a test of deconstruction] // *Nauka i zhizn*. № 11. <https://www.nkj.ru/archive/articles/21327/>

Kurmanbekova Z.R., Sarekenova K.K., Malikov K.T. (2023). «Internet-mem» i ih vidy [«Internet memes» and their types] // *Vestnik Gosudarstvennogo universiteta imeni L.N. Gumileva.* Series: Philology. No. 1 (142). Astana. S. 42–51.

Levchenko M.N., Izgarshева A.V. (2018). Kreolizovannyj tekst v sisteme «Internet» [Creolized text in the Internet-system] // *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo oblastnogo universiteta [elektronnyi zhurnal].* № 4. <https://evestnikmgou.ru>. DOI: 10.18384 / 2224-0209-2018-4-919.

Lysenko E.N. (2017). Internet-memy v kommunikacii molodyozhi [Internet memes in youth communication] // *Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Sotsiologiya.* Vol. 10. Iss. 4. Saint-Petersburg. S. 410–424.

Marchenko N.G. (2013). Internet-mem kak hranilishche kul'turnyh kodov setevogo soobshchestva [Internet-meme as a cultural code storage of internet-community] // *Kazanskaya nauka.* № 1. S. 113–115.

Migranova L.Sh., Kromina E.I. (2015). Internet-mem kak osoboe sredstvo kommunikacii [Internet meme as a special means of communication] // *Voprosy sovremennoj filologii i problemy metodiki obucheniya yazykam: materialy tret'ej mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoj konferentsii.* Bryansk. S. 239–243.

Savitskaya T.E. (2013). *Internet-memy kak fenomen massovoi kul'tury* [Internet memes as a phenomenon of mass culture]. http://infoculture.rsl.ru/donArch/home/KVM_archive/articles/2013/03/2013-03

Shomova S.A. (2018). *Memy kak oni est'* [Memes as they are]. Moscow: Aspekt Press. 136 s.

Shchurina Yu.V. (2015). *Rechevye zhanry komicheskogo v sovremennoi massovoi kommunikatsii* [Speech genres of the comic in modern mass communication]. Chita: Transbaikal State University. 223 s.

McGrath A.E. (2005). *Dawkins' God: genes, memes and the meaning of life*. Oxford: John Wiley & Sons. 202 p.

Runkehl J., Schlobinski P., Siever T. (1998). *Sprache und Kommunikation in Internet. Überblick und Analysen*. Opladen: Westdeutscher Verlag. 240 p.

К. С. Ергалиев

*Павлодарский педагогический университет имени Э. Марғұлан,
Павлодар, Республика Казахстан*

Н. С. Сеитова

*Павлодарский педагогический университет имени Э. Марғұлан,
Павлодар, Республика Казахстан*

ОСОБЕННОСТИ ИНТЕРНЕТ-МЕМА

Аннотация. В статье анализируется один из инструментов интернет-коммуникации, получивший в последнее время распространение в социальных сетях, – интернет-мем. Интернет-мем – это уникальная коммуникативная единица, имеющая двухуровневую структуру: языковую (вербальную) и визуальную (графическую). Интернет-мем является творением пользователей сети и предлагает онлайн-сообществу определенный подтекст. В работе описан путь его возникновения и развития, а также рассмотрены научные труды, посвященные изучению интернет-мема. Учитывая медийную природу интернет-мемов и отличая их от других видов онлайн-сообщений, определяются факторы, влияющие на их быстрое распространение и популяризацию. Формулируется вывод, что это зависит от качества и конкурентоспособности мема. Понятно, что создание такого интернет-мема требует немалых усилий со стороны автора: интернет-мем должен быть креативным, интересным, а его идея – свежей и оригинальной. В связи с этим был сделан вывод, что одни мемы «живут» в сети длительное время, другие забываются на следующий день, третьи даже игнорируются, а четвертые внезапно «возрождаются» благодаря случайному пользователю.

Ключевые слова: интернет-пространство, интернет-мем, креолизованный текст, интернет-коммуникация, интертекстуальность.

K.S. Yergaliyev

*Pavlodar Pedagogical University named after A. Margulan
Pavlodar, The Republic of Kazakhstan*

N.S. Seitova

*Pavlodar Pedagogical University named after A. Margulan
Pavlodar, The Republic of Kazakhstan*

FEATURES OF THE INTERNET MEME

Abstract. The article analyzes one of the tools of internet communication that has gained popularity recently in social networks – the Internet meme. An Internet meme is a unique communicative unit consisting of a two-tiered structure: linguistic (verbal) and visual (graphic). It is a creation of network users that offers a specific subtext to the online community. The work describes the origin and evolution of Internet memes, as well as explores the ideas developed in scientific works. Considering the media nature of Internet memes and distinguishing them from other types of online messages, factors influencing their rapid spread and popularization are identified. Indeed, it depends on its quality and competitiveness. It is clear that creating such an Internet meme requires considerable effort from the author: the Internet meme must be creative and interesting, and its idea should be fresh and original. In connection with this, the conclusion was drawn that some memes “live” on the Internet for a long time, others are forgotten the next day, some are even ignored, while others suddenly “resurge” thanks to a random user.

Keywords: Internet space, Internet meme, creolized text, Internet communication, intertextuality.

Авторлық үлестер

Ерғалиев Қ. С. – концептуалдау, формалды талдау, әдіснама, жазу – шолу және редакциялау.

Сейтова Н. С. – қаржыландыруды алу, хат жазу – бастапқы жоба, визуалдау.